

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Кіровоградський національний технічний університет

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра економіки праці та менеджменту

ФІЗІОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ

методичні рекомендації до вивчення курсу
для студентів денної та заочної форми навчання по спеціальності
6.050109 «Управління персоналом та економіка праці»

Кіровоград, 2009 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Кіровоградський національний технічний університет

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра економіки праці та менеджменту

ФІЗІОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛГІЯ ПРАЦІ

методичні рекомендації до вивчення курсу
для студентів денної та заочної форми навчання по спеціальності
6.050109 «Управління персоналом та економіка праці»

Затверджено на засіданні кафедри
«Економіка праці та менеджмент»,
протокол № 2 від 30 вересня 2009 р.

Кіровоград, 2009 р.

Фізіологія та психологія праці: методичні рекомендації до вивчення курсу для студентів денної та заочної форми навчання по спеціальності 6.050109 «Управління персоналом та економіка праці». – Кіровоград: КНТУ, 2009. – 62 с.

Укладачі: Липчанський В.О. – кандидат педагогічних наук, доцент;
Вербіцька Т.В. – асистент.

Рецензент: Фільштейн Л.М. – доктор економічних наук, професор.

Відповідальний за випуск: Фільштейн Л.М. - доктор економічних наук, професор.

Містить програму курсу; плани лекційних та практичних занять, а також рекомендації щодо їх проведення; тематику контрольних робіт; рекомендації щодо самостійної роботи; питання для підготовки до іспиту; список рекомендованої літератури для вивчення курсу «Фізіологія та психологія праці».

ЗМІСТ

	стор.
1. Мета та завдання дисципліни «Фізіологія та психологія праці»	5
2. Розподіл навчального часу за темами та видами робіт	7
3. Програма курсу	8
4. Методичні вказівки до проведення практичних занять	13
5. Методичні вказівки до виконання контрольних робіт	32
6. Рекомендації щодо самостійної роботи	45
7. Перелік питань, які виносяться на іспит	47
8. Критерії оцінки знань студентів під час підсумкового контролю	56
9. Список рекомендованої літератури	60

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗІОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ»

Мета дисципліни - дати студентам теоретичні знання щодо закономірностей функціонування людського організму і активізації психічних функцій в процесі праці, соціально-психологічних і мотиваційних механізмів ефективної праці та підприємництва, психофізіологічних особливостей різних видів праці та вимог до їх організації, психофізіологічних засад профорієнтації, профвідбору, підготовки кадрів і переміни трудової діяльності в ринкових умовах, методів психофізіологічних досліджень, а також сформувати у студентів практичні навички організації трудової діяльності з урахуванням людського фактору.

Завдання дисципліни - вивчення змін функціонального стану організму працюючої людини, його фізіологічних і психологічних функцій під впливом виконуємої роботи з урахуванням закономірностей становлення динамічної рівноваги в системі "суб'єкт праці – професійне середовище".

В результаті вивчення курсу студенту необхідно

знати:

1. Принципи роботи основних фізіологічних і психологічних механізмів визначаючих динаміку працездатності людини, його професійну працездатність в сучасних виробничих умовах;
2. Фізіологічні та психофізіологічні основи раціоналізації процесу адаптації до професійної діяльності і придбання трудових навичок;
3. Методичні принципи комплексного вивчення трудової діяльності людини в сучасних умовах виробництва;
4. Фізіологічні та психофізіологічні основи наукової організації праці на виробництві;
5. Наукові основи раціоналізації організації робочих місць, темпа

роботи, прийомів роботи, робочих рухів.

вміти:

1. Визначити причини зниження працездатності в процесі трудової діяльності, а також психологічні та психофізіологічні механізми виникнення втоми;
2. Визначити закономірності психічної діяльності, які лежать в основі продуктивності професійної діяльності людини;
3. Визначити особливості динаміки розумової працездатності в умовах сучасного виробництва;
4. Розробити фізіологічні та психологічні критерії оцінки нервово-психічного напруження людини в процесі трудової діяльності;
5. Визначити психологічні закономірності, психічні процеси і властивості особистості в їх взаємодії з предметами та знаряддями праці, з фізичним та соціальним середовищем;
6. Використовувати фізіологічні та психологічні закономірності для організації научно обґрунтованих режимів праці та відпочинку, виробничого навчання, професійно психологічного відбору.

2. РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ ТА ВИДАМИ РОБІТ

№ п/п	Тема заняття	Кількість навчальних годин			
		Всього	із них		
			Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Предмет, метод і завдання курсу «Фізіологія та психологія праці»	6	2	2	2
2	Центрально-нервова регуляція трудової діяльності	8	2	2	4
3	Фізіологія рухового апарату людини і раціоналізація трудових процесів	6	2	-	4
4	Фізіологічні реакції організму людини на трудові навантаження та умови праці	10	4	4	2
5	Психологічні фактори трудової діяльності	8	2	2	4
6	Працездатність людини та закономірності її динаміки	8	4	2	2
7	Виробнича втома і заходи запобігання перевтомі працівників	7	2	-	5
8	Психофізіологічна суть монотонності та шляхи підвищення змістовності праці	8	2	-	6
9	Психофізіологічні особливості і принципи організації операторської праці	8	2	-	6
10	Важкість праці і методика її оцінки	8	2	2	4
11	Вплив негативних факторів виробничого середовища на працездатність людини	8	2	-	6
12	Фізіологічні основи проектування раціональних режимів праці та відпочинку	8	4	2	2
13	Психофізіологічні основи профорієнтації і профвідбору	9	4	-	5
14	Психофізіологічні основи виробничого навчання, формування трудових навичок і умінь	6	2	2	2
	ВСЬОГО	108	36	18	54

3. ПРОГРАМА КУРСУ

Програма вивчення дисципліни „Фізіологія та психологія праці” складена відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра з напрямку 6.050109 «Управління персоналом та економіка праці».

Основними джерелами при розробці даної програми в сфері фізіології та психології праці є дослідження таких науковців, як Крушельницька Я.В. Агапова Є.Г. Лукьянченко Н.Д., Бунтовська Л.Л., Полєжаєв Е.Ф.

МОДУЛЬ 1

Закономірності функціонування людського організму і активізації психічних функцій в процесі праці

Тема 1. Предмет, методи і завдання курсу

«Фізіологія та психологія праці»

Праця як основний вид діяльності людини. Соціально-економічна і психофізіологічна суть праці. Трудові навантаження, їх класифікація. Класифікація трудової діяльності залежно від співвідношення навантажень на працівника. Методичні принципи фізіології і психології праці. Методи досліджень. Історія розвитку та сучасні проблеми фізіології та психології праці.

Тема 2. Центральнo-нервова регуляція трудової діяльності

Нервова система як провідна фізіологічна система. Властивості нервових процесів. Інтеграційна функція ЦНС, її суть і мета - підтримання гомеостазу організму і досягнення результату праці. Функціональна система. Мета, програма і результат дії.

Тема 3. Фізіологія рухового апарату людини і раціоналізація трудових процесів

Будова рухового апарату людини та функції його елементів. Рухові одиниці, їх види і функції. Робоча поза працівника. Різновиди робочих поз та їх фізіологічна характеристика. Виробничі та фізіологічні вимоги до раціоналізації робочої пози. М'язова сила і витривалість. Робоче місце та фізіологічні вимоги до його планування і організації. Єдність фізіологічних і психологічних процесів у трудовій діяльності. Психологічні вимоги до проектування трудових процесів.

Тема 4. Фізіологічні реакції організму людини на трудові навантаження та умови праці

Єдність людського організму з навколишнім середовищем. Фізіологічні резерви організму. Поняття про механізм адаптації. Активна адаптація людини в процесі праці. Вплив трудових навантажень і умов праці на функціонування організму робітника. Закономірності відновлення фізіологічних функцій працівника. Терморегуляція організму. Поняття про оптимальний стан організму.

Тема 5. Психологічні фактори трудової діяльності

Класифікація психічних явищ: процеси, стан, властивості особистості. Психічні стани людини, їх класифікація за тривалістю, рівнем напруження, психічними функціями. Емоції і почуття, їх взаємозв'язок та вплив на працездатність і продуктивність праці. Методи вивчення властивостей особистості.

МОДУЛЬ 2

Проектування організації праці з урахуванням психофізіологічних факторів

Тема 6. Працездатність людини та закономірності її динаміки

Працездатність людини, як фізіологічна основа продуктивності праці. Суть, фактори та рушійні сили працездатності. Функціональні стани працівника: нормальний, пограничний, паталогічний та їх ознаки. Крива працездатності та характеристика її фаз. Методика інтегральної оцінки працездатності. Заходи щодо підвищення працездатності та ефективності трудової діяльності.

Тема 7. Виробнича втома і заходи запобігання перевтоми працівників

Фізіологічна та психологічна суть втоми. Причини і механізми втоми. Об'єктивні показники втоми і суб'єктивне відчуття втоми.

Перевтома та її наслідки. Особливості втоми при фізичній, розумовій і нервово напруженій праці. Заходи щодо запобігання перевтоми працівників.

Тема 8. Психофізіологічна суть монотонності та шляхи підвищення змістовності праці

Сучасні тенденції в розвитку НТП з точки зору впливу на людину і трудову діяльність. Наслідки потоково-конвеєрного способу організації виробництва. Суть монотонності праці, її види та критерії. Поняття монотонності. Психологічний аналіз операцій. Заходи щодо запобігання монотонності і підвищення змістовності праці.

Тема 9. Психофізіологічні особливості і принципи організації операторської праці

Особливості операторської діяльності. Система «людина-машина». Етапи в діяльності оператора. Показники ефективності роботи оператора.

Фізіологічна оцінка операторської праці. Предмет інженерної психології та ергономіки. Проектування системи «людина-техніка-середовище» та показники її оптимальності. Організація сенсорного та моторних полів на робочому місці оператора. Функції органів керування та вимоги до їх розміщення.

Тема 10. Важкість праці і методика її оцінки

Фактори важкості праці - трудові навантаження і умови праці. Суть і показники важкості праці. Категорії важкості праці та їх характеристика. Методика інтегральної оцінки важкості праці. Вплив важкості роботи на працездатність і продуктивність праці. Заходи щодо зменшення важкості та оптимізації інтенсивності праці.

Тема 11. Вплив негативних факторів виробничого середовища на працездатність людини

Мікроклімат робочої зони: температура повітря, атмосферний тиск, вологість повітря, рух повітря. Вплив змін мікроклімату робочої зони на працездатність оператора. Нормалізація мікроклімату на виробництві. Шкідливі речовини в робочій зоні та їх основні джерела. Заходи запобігання надходженню шкідливих речовин до робочої зони. Припустимі норми наявності шкідливих речовин у повітрі робочої зони. Шум, інфразвук, ультразвук у робочій зоні та їх вплив на людину. Вібрації, їх біологічний вплив на оператора та заходи попередження впливу вібрацій. Випромінювання в робочій зоні: теплові, електромагнітні, лазерні, іонізуючі. Джерела випромінювань та основні поняття про їх характеристики. Біологічна дія випромінювань. Принципи та засоби захисту персоналу від випромінювань. Електромагнітні та магнітні поля в робочій зоні, їх основні характеристики. Біологічна дія полів і заходи зниження їх шкідливого впливу на працівника.

Тема 12. Фізіологічні основи проектування раціональних режимів праці та відпочинку

Сутність режимів праці та відпочинку. Вимоги та методичні підходи до розробки режимів праці та відпочинку. Основні фізіологічні закономірності, що покладені в основу розробки режимів праці та відпочинку. Методи встановлення часу на перерви та відпочинок. Активний відпочинок. Функціональна музика на виробництві. Раціоналізація тижневих і річних режимів праці та відпочинку.

МОДУЛЬ 3

Психофізіологічні основи профорієнтації, профвідбору, виробничого навчання та формування трудових навичок

Тема 13. Психофізіологічні основи профорієнтації і профвідбору

Суть профорієнтації і профвідбору, їх значення в умовах ринкової економіки. Професіографія, її мета та завдання. Професіограма та її структура. Психограма як складова частина професіограми. Методи профвідбору. Використання тестів для визначення професійної придатності. Організація роботи з профорієнтації і профвідбору.

Тема 14. Психофізіологічні основи виробничого навчання, формування трудових навичок і умінь

Професія і спеціальність. Види навчання в системі профтехосвіти. Державний стандарт професійно-технічної освіти. Виробниче навчання. Трудові навички, вмінні та професійна майстерність. Етапи формування трудових навичок. Виробничі вправи. Тренування та фактори його ефективності. Методи виробничого навчання. Культура праці та індивідуальний стиль діяльності.

4. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття 1. Предмет, метод і завдання дисципліни «Фізіологія та психологія праці»

Питання, які розглядаються на занятті:

1. Фізіологія і психологія праці: визначення, сутність, функції, методи, прийоми.
2. Предмет фізіології і психології праці.
3. Завдання фізіології і психології праці.
4. Історія розвитку фізіології і психології праці.

Теми доповідей до практичного заняття:

1. Історичне становлення “Фізіології і психології праці” як науки.
2. Значення наукової дисципліни “Фізіологія і психологія праці” в професійній діяльності економіста.

Теми індивідуальних завдань, які готуються до заняття:

1. Обґрунтувати фактори, які характеризують навчальну дисципліну “Фізіологія і психологія праці” як самостійну галузь наукового знання.
2. Розкрити сучасний стан та проблеми фізіології і психології праці в ринкових відносинах.

Завдання виконуються самостійно, у письмовій формі кожним студентом(кою). Об'єм до 800 слів.

Питання до самоконтролю:

1. Поняття фізіології і психології праці, її науково-практичний напрямок.
2. Вітчизняна фізіологія і психологія праці: історичний аспект.
3. Загальна характеристика компонентів фізіології і психології праці.
4. Система фізіології і психології праці: визначення, підходи.

5. Зв'язок фізіології і психології праці з іншими науками.
6. Теоретичні та методологічні засади фізіології і психології праці.
7. Порівняний аналіз зарубіжних і вітчизняних досліджень із фізіологією і психологією праці.

Література:

1. Агапова Е. Г. Основы физиологии и психологии труда. — Самара, СГУ, 1991. - 149 с.
2. Баєва О. Фізіологічні засади інтерактивних методів навчання менеджменту // Персонал.-2006. - № 7. - С. 72-75.
3. Башнев Б.К. Психодиагностика одаренности // Практическая психология и социальная работа. - 2006. - № 1. - С. 24-26.
4. Богданов А.В., Бурега В.В. Личностное развитие в системе профессиональной подготовки кадров государственной службы в сфере управления // Менеджер. - 2001. - № 1. - С. 105-109.
5. Большой психологический словарь / Под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко. - СПб.: прайм "ЕВРОЗНАК", 2004. - 672 с.
6. Борисова Е.М., Логинова Г.П., Мдивани М.О. Диагностика управленческих способностей // Вопросы психологии. - 1997. - № 2. - С.112-122.
7. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология: Словарь-справочник. - Минск: Хэлстон, 1998. - 399 с.
8. Энциклопедия психологической помощи / Автор-сост. Ташева А.И.- Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. - 543 с.
9. Квинн. Н. Прикладная психология: Учебн .пособ.-4-е меж.изд.-СПб: Питер,2000.-558с.
- 10.Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения: Учеб.пособие.-Ростов-на-Дону: Феникс,1996.—512 с.
- 11.Колпачников В.В. Человекоцентрированный подход в практике психологического консультирования персонала организаций // Вопросы психологии. - 2000. - № 3. - С. 49-57.

- 12.Корольчук М.С. Психфізіологія діяльності / Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. - 400 с.
- 13.Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2000. - 232 с.
- 14.Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Підручник .- К.: КНЕУ, 2003.-367 с
- 15.Панкратов В.Н. Искусство управления собой: Практич. руководство. - М.: Ин-т психотерапии, 2001. - 246 с.
- 16.Пашнев В.К. Психодиагностика одаренности // Практична психологія та соціальна робота. -2006. - № 1. - С. 24-26.
- 17.Психология: Учебник для гуманитар. ВУЗов / Под ред. В.Н. Дружинина. - СПб: Питер, 2001. -656 с.
- 18.Психологія: Підручник / За ред. Ю.Л. Трофімова . - 2е стереотип. вид. - К.: Либідь, 2000. -558 с.

Заняття 2. Центральна-нервова регуляція трудової діяльності

Питання, які розглядаються на занятті:

1. Поняття та основні ознаки нервової системи як провідної фізіологічної системи.
2. Будова нервової системи людини.
3. Нервові процеси та їх динаміка.
4. Основні принципи діяльності нервової системи.
5. Перша і друга сигнальні системи людини.
6. Функції центральної нервової системи людини в процесі праці.
7. Нейрофізіологічний конфлікт та механізм його подолання.
8. Домінанта та її значення в трудовій діяльності.

Теми доповідей до семінарського заняття:

1. Нервова клітина як основна структурна одиниця нервової системи.
2. Основні властивості та процеси нервової системи.

3. Роль праці у формуванні другої сигнальної системи людини.
4. Мета, програма і результат дії.
5. Роль домінанти в трудовій діяльності людини.

Питання-завдання практичного заняття:

(обов'язкові для студентів, вирішуються на занятті)

1. Визначити фізіологічну систему та наведіть приклади фізіологічних систем.
2. Охарактеризувати нервові процеси, їх функції та взаємодію.
3. Розкрити значення другої сигнальної системи в трудовій діяльності.
4. Виявити рефлекторну функцію центральної нервової системи у процесі праці.
5. Скласти структурно-логічну схему: “Фізіологічна та нервова системи людини”.

Теми індивідуальних завдань, які готуються до заняття:

1. Охарактеризувати прояви парабіозу в процесі праці.
2. Розкрити поняття про зворотну аферентацію.
3. Дати характеристику динамічного робочого стереотипу, умов його формування і удосконалення.

Завдання виконуються самостійно, у письмовій формі кожним студентом(кою). Об'єм до 800 слів

Питання до самоконтролю:

1. Функції фізіологічної системи.
2. Будова нервової системи людини.
3. Поняття та характеристика нервової системи людини.
4. Методи вивчення властивостей нервової системи.
5. Поняття про функціональну рухливість (лабільність) та парабіоз.
6. Інтегральна та координаційна функції центральної нервової системи.

Література:

1. Агапова Е. Г. Основы физиологии и психологии труда. — Самара, СГУ, 1991. - 149 с.
2. Баєва О. Фізіологічні засади інтерактивних методів навчання менеджменту // Персонал. -2006. - № 7. - С. 72-75.
3. Башнев Б.К. Психодиагностика одаренности // Практическая психология и социальная работа. - 2006. - № 1. - С. 24-26.
4. Богданов А.В., Бурега В.В. Личностное развитие в системе профессиональной подготовки кадров государственной службы в сфере управления // Менеджер. – 2001. - № 1. - С. 105-109.
5. Большой психологический словарь / Под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко. - СПб: прайм “ЕВРОЗНАК”, 2004. - 672 с.
6. Борисова Е.М., Логинова Г.П., Мдивани М.О. Диагностика управленческих способностей // Вопросы психологии. - 1997. - № 2. - С. 112-122.
7. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология: Словарь-справочник. - Минск: Хэлстон, 1998. - 399 с.
8. Энциклопедия психологической помощи / Автор-сост. Ташева А.И. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. - 543 с.
9. Квинн. Н. Прикладная психология: Учебн .пособ. - 4-е меж.изд. - СПб: Питер, 2000. – 558 с.
- 10.Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения: Учеб.пособие. - Ростов-на-Дону: Феникс,1996. - 512 с.
- 11.Колпачников В.В. Человекоцентрированный подход в практике психологического консультирования персонала организаций // Вопросы психологии. - 2000. - № 3. - С. 49-57.
- 12.Корольчук М.С. Псифізіологія діяльності / Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. - 400 с.

13. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2000. - 232 с.
14. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Підручник .- К.: КНЕУ, 2003. - 367 с.
15. Панкратов В.Н. Искусство управления собой: Практич. руководство. - М.: Ин-т психотерапии, 2001. - 246 с.
16. Пашнев В.К. Психодиагностика одаренности // Практична психологія та соціальна робота. - 2006. - № 1. - С. 24-26.
17. Психология: Учебник для гуманитар. ВУЗов / Под ред. В.Н. Дружинина. - СПб: Питер, 2001. - 656 с.
18. Психологія: Підр. / за ред. Ю.Л. Трофімова. – 2-е стереотип. вид. - К.: Либідь, 2000. - 558 с.

Заняття 3. Фізіологія рухового апарату людини і раціоналізація трудових процесів

Питання, які розглядаються на занятті:

1. Руховий апарат людини та його функції.
2. Суть фізіологічного закону середніх навантажень.
3. Будова рухового апарату людини.
4. Кінематична пара як елемент рухового апарату.
5. Координація рухів як спосіб обмеження зайвих ступенів рухів..
6. Фактори, що впливають на величину м'язових зусиль.
7. Праця як поєднання динамічних та статичних навантажень.

Теми докладів до семінарського заняття:

1. М'язова сила і витривалість.
2. Статична і динамічна робота.
3. Вибір робочої пози.
4. Робоча поза та критерії визначення її раціональності.
5. Трудовий процес.

Питання - завдання практичного заняття:

(обов'язкові для студентів, вирішуються на занятті)

1. Визначити рухові ланки та їхні функції під час виконання рухів.
2. Охарактеризувати м'язову витривалість людини.
3. Скласти структурно-логічну схему: “Трудові рухи та принципи їх класифікації”.

Теми індивідуальних завдань, які готуються до заняття:

1. Охарактеризувати руховий апарат людини та функції, які виконують його елементи.
2. Розкрити особливості використання різних рухових ланок при виконанні рухів..
3. Дати характеристику впливу науково-технічного прогресу на зміст роботи і м'язові навантаження.

Завдання виконуються самостійно, у письмовій формі кожним студентом(кою). Об'єм до 800 слів

Питання до самоконтролю:

1. Руховий апарат людини у процесі праці.
2. М'язова сила та витривалість.
3. Фізіологічні принципи раціоналізації трудових процесів.
4. Організація і планування робочого місця.
5. М'язова діяльність і робоча поза працівника.

Література:

1. Агапова Е. Г. Основы физиологии и психологии труда. — Самара, СГУ, 1991. - 149 с.
2. Богданов А.В., Бурева В.В. Личностное развитие в системе профессиональной подготовки кадров государственной службы в сфере управления // Менеджер. - 2001. - № 1. -С. 105-109.
3. Большой психологический словарь / Под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко. - СПб.: прайм “ЕВРОЗНАК”, 2004. - 672 с.

4. Борисова Е.М., Логинова Г.П., Мдивани М.О. Диагностика управленческих способностей // Вопросы психологии. - 1997. - № 2. - С.112-122.
5. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология: Словарь-справочник. Минск: Хэлстон, 1998. - 399 с.
6. Квинн. Н. Прикладная психология: Учебн. пособ. - 4-е меж. изд. - СПб: Питер, 2000. – 558 с.
7. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения: Учеб.пособие. - Ростов-на-Дону: Феникс,1996. - 512 с.
8. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: навч.посіб. - К.: КНЕУ, 2000. - 232 с.
9. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Підручник. - К.: КНЕУ, 2003. -367 с.
- 10.Панкратов В.Н. Искусство управления собой: Практич. руководство. - М.: Ин-т психотерапии, 2001. - 246 с.
- 11.Пашнев В.К. Психодиагностика одаренности // Практична психологія та соціальна робота. -2006. - № 1. – С. 24-26.
- 12.Психология: Учебник для гуманитар.ВУЗов. / Под ред. В.Н. Дружинина. - СПб: Питер, 2001. - 656 с.
- 13.Психологія: Підр./ За ред. Ю.Л. Трофімова. - 2-е стереотип. вид. - К.: Либідь, 2000. - 558 с.

Заняття 4. Психологічні фактори трудової діяльності

Питання, які розглядаються на занятті:

1. Принципи взаємодії людського організму з навколишнім середовищем.
2. Активна адаптація людини в процесі праці.
3. Вплив трудових навантажень і умов праці на функціонування органів дихання та серцево-судинної системи працівника.
4. Поняття про оптимальний стан організму.

5. Психіка як суб'єктивне відображення об'єктивної дійсності в процесі праці.
6. Функції психіки в трудовій діяльності.
7. Фізіологічний резерв організму.
8. Суть обміну речовин і обміну енергії.
9. Психічні та фізіологічні процеси в трудовій діяльності.

Питання-завдання практичного заняття:

(обов'язкові для студентів, вирішуються на занятті)

1. Визначити енергетичний баланс та його елементи.
2. Охарактеризувати енергетичний оптимум та енергетичний коефіцієнт корисної дії.
3. Розкрити реакції серцево-судинної системи працівника на трудові навантаження.
4. Оцінити фактори терморегуляції організму працівника.
5. Скласти структурно-логічну схему: "Фізіологічні реакції організму людини на трудові навантаження та умови праці".

Теми індивідуальних завдань, які готуються до заняття:

1. Визначити особливості системи "організм людини-зовнішнє середовище".
2. Розкрити поняття "фізіологічні резерви організму".
3. Проаналізувати біохімічні процеси.
4. Охарактеризувати енергетичний оптимум та енергетичний коефіцієнт корисної дії.
5. Визначити суть відновлених процесів, їх особливості і практичне значення для організації праці.
6. Дати пояснення поняття "напруження у процесі праці" та форм його проявлення.
7. Проілюструвати особливості стану психологічної готовності людини до трудової діяльності.

Завдання виконуються самостійно, у письмовій формі кожним студентом(кою). Об'єм до 800 слів

Питання до самоконтролю:

1. Сутність єдності організму людини з навколишнім середовищем.
2. Постійність основних фізіологічних показників як головна ознака пристосування організму до середовища.
3. Закономірності активізації психічних процесів людини у трудовій діяльності.
4. Поняття про адаптацію та фізіологічні резерви організму людини.
5. Біохімічні процеси та енергетика трудової діяльності.
6. Закономірності функціонування дихальної системи людини у процесі праці.

Література:

1. Агапова Е. Г. Основи физиологии и психологии труда. - Самара, СГУ, 1991. - 149 с.
2. Богданов А.В., Бурега В.В. Личностное развитие в системе профессиональной подготовки кадров государственной службы в сфере управления // Менеджер. - 2001. - № 1. - С. 105-109.
3. Большой психологический словарь / Под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко. - СПб.: прайм "ЕВРОЗНАК", 2004. - 672 с.
4. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология: Словарь-справочник. - Минск: Хэлстон, 1998. - 399 с.
5. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения: Учеб.пособие. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. - 512 с.
6. Корольчук М.С. Психфізіологія діяльності / Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. - 400 с.
7. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2000. - 232 с.
8. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Підручник. - К.: КНЕУ, 2003. - 367 с.

9. Психология: Учебник для гуманитар. ВУЗов / Под ред. В.Н. Дружинина. - СПб: Питер, 2001. - 656 с.
10. Психологія: Підр. / За ред. Ю.Л. Трофімова. - 2-е стереотип. вид. - К.: Либідь, 2000. - 558 с.

Заняття 5. Працездатність людини та закономірності її динаміки

Питання, які розглядаються на занятті:

1. Суть і фактори працездатності людини.
2. Межа працездатності і функціональні стани організму людини в процесі праці.
3. Показники і методика оцінки працездатності людини.
4. Динаміка працездатності і характеристика її фаз.
5. Заходи щодо підвищення працездатності працівника.
6. Суть, причини і загальний механізм розвитку втоми.
7. Показники і стадії втоми.

Питання-завдання практичного заняття:

(обов'язкові для студентів, вирішуються на занятті)

1. Оцінка рівня мобілізації працездатності за "ефектом Сеченова".
2. Опрацювання методів дослідження працездатності.
3. Обґрунтувати систему заходів, спрямованих на підтримання високого рівня працездатності працівників на виробництві.
4. Методика оцінки втоми.
5. Визначення заходів запобігання перевтомі працівників на виробництві.

Теми індивідуальних завдань, які готуються до заняття:

1. Визначити динаміку працездатності і дати характеристику її фаз..
2. Розкрити показники і стадії виробничої втоми.
3. Охарактеризувати психофізіологічну суть і критерії монотонності праці.

Завдання виконуються самостійно, у письмовій формі кожним студентом(кою). Об'єм до 800 слів

Питання до самоконтролю:

1. Працездатність та фактори, що впливають на її рівень
2. Функціональні системи процесу праці та їх співвідношення.
3. Механізм розвитку втоми, її фізіологічна і біологічна сутність.

Література:

1. Агапова Е. Г. Основы физиологии и психологии труда. - Самара, СГУ, 1991. - 149 с.
2. Богданов А.В., Бурега В.В. Личностное развитие в системе профессиональной подготовки кадров государственной службы в сфере управления // Менеджер. - 2001. - № 1. - С. 105-109.
3. Большой психологический словарь / Под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко. - СПб.: прайм "ЕВРОЗНАК", 2004. - 672 с.
4. Борисова Е.М., Логинова Г.П., Мдивани М.О. Диагностика управленческих способностей/ / Вопросы психологии. - 1997. - № 2. - С. 112-122
5. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология: Словарь-справочник. - Минск: Хэлстон, 1998. - 399 с.
6. Квинн. Н. Прикладная психология: Учебн .пособ.- 4-е меж.изд.-СПб: Питер, 2000. - 558с.
7. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения: Учеб.пособие. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. - 512 с.
8. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2000. - 232 с.
9. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Підручник. - К.: КНЕУ, 2003. - 367 с.
10. Панкратов В.Н. Искусство управления собой: Практич. руководство. - М.: Ин-т психотерапии, 2001. - 246 с.

11. Пашнев В.К. Психодиагностика одаренности // Практична психологія та соціальна робота. -2006. - № 1. - С. 24-26.
12. Психология: Учебник для гуманитар. ВУЗов / Под ред. В.Н. Дружинина. - СПб: Питер, 2001. -656 с.
13. Психологія: Підр. / За ред. Ю.Л. Трофімова . - 2-е стереотип. вид. - К.: Либідь, 2000. - 558 с.

Заняття 6. Важкість праці і методика її оцінки

Питання, які розглядаються на занятті:

1. Суть і фактори важкості праці.
2. Сучасні концепції важкості праці.
3. Класи і категорії важкості праці.
4. Сутність методики інтегральної бальної оцінки важкості праці.
5. Методологічні підходи до визначення суті інтенсивності праці.

Теми докладів до семінарського заняття:

1. Соціально-економічні і медико-фізіологічні обґрунтування важкості праці.
2. "Ефект Сеченова" як критерій оцінки функціонального стану людини.
3. Інтегральний критерій важкості праці.

Питання - завдання практичного заняття:

(обов'язкові для студентів, вирішуються на занятті)

1. Опрацювання методики інтегральної бальної оцінки важкості праці.
2. Обчислення показника впливу показника важкості праці на працездатність і продуктивність праці.
3. Визначення показника інтенсивності праці.

Теми індивідуальних завдань, які готуються до заняття:

1. Охарактеризувати науково-теоретичне і практичне значення важкості праці..

2. Розкрити методику інтегральної бальної оцінки важкості праці.
3. Дати характеристику впливу важкості роботи на працездатність і продуктивність праці..

Питання до самоконтролю:

1. Поняття важкості праці.
2. Функціональний стан працівника як інтегральний показник класу важкості праці.
3. Взаємозв'язок інтенсивності і важкості праці.
4. Фактори важкості праці.
5. Інтегральний критерій важкості праці.
6. Відмінність між інтенсивністю і важкістю праці.

Література:

1. Агапова Е. Г. Основы физиологии и психологии труда. - Самара, СГУ, 1991. - 149 с.
2. Большой психологический словарь / Под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко. - СПб.: прайм "ЕВРОЗНАК", 2004. - 672 с.
3. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология: Словарь-справочник. - Минск: Хэлстон, 1998. - 399 с.
4. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения: Учеб.пособие. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. - 512 с.
5. Корольчук М.С. Псифізіологія діяльності / Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. - 400 с.
6. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2000. - 232 с.
7. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Підручник. - К.: КНЕУ, 2003. - 367 с.
8. Психология: Учебник для гуманитар. ВУЗов / Под ред. В.Н. Дружинина. - СПб: Питер, 2001. - 656 с.

Заняття 7. Фізіологічні основи проектування раціональних режимів праці та відпочинку

Питання, які розглядаються на занятті:

1. Психофізіологічні особливості і принципи організації праці.
2. Вимоги до проектування системи "людина-машина".
3. Робоче місце працівника в процесі трудової діяльності.
4. Органи керування та принципи їх компонування.
5. Виробниче середовище та його вплив на режими праці і відпочинку.
6. Виробничі шкідливості в робочій зоні та їх вплив на режим праці та відпочинок.
7. Фізіологічні основи проектування раціональних режимів праці та відпочинку.

Питання - завдання практичного заняття:

(обов'язкові для студентів, вирішуються на занятті)

1. Розробити блок-схему: "Проектування раціональних режимів праці та відпочинку".
2. Опрацювання методики встановлення регламентованих перерв на відпочинок.
3. Визначити психофізіологічні ознаки виробничої шкідливості в робочій зоні.

Теми індивідуальних завдань, які готуються до заняття:

1. Визначити психофізіологічні принципи проектування раціональних режимів праці та відпочинку.
2. Розкрити особливості мікроклімату виробничих приміщень та його впливу на режими праці та відпочинок.
3. Навести приклади раціоналізації тижневих і річних режимів праці та відпочинку.

Завдання виконуються самостійно, у письмовій формі кожним студентом(кою). Об'єм до 800 слів

Питання до самоконтролю:

1. Режим праці та його складові.
2. Основні принципи та методика проектування раціональних режимів праці та відпочинку.
3. Вплив раціональних режимів праці та відпочинку на працездатність і продуктивність праці працюючих.

Література:

1. Агапова Е. Г. Основы физиологии и психологии труда. - Самара, СГУ, 1991. - 149 с.
2. Богданов А.В., Бурега В.В. Личностное развитие в системе профессиональной подготовки кадров государственной службы в сфере управления // Менеджер. - 2001. - № 1. - С. 105-109.
3. Большой психологический словарь / Под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко. - СПб.: прайм "ЕВРОЗНАК", 2004. - 672 с.
4. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология: Словарь-справочник. - Минск: Хэлстон, 1998. - 399 с.
5. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения: Учеб.пособие. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. - 512 с.
6. Корольчук М.С. Психфізіологія діяльності / Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. - 400 с.
7. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2000. - 232 с.
8. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Підручник. - К.: КНЕУ, 2003. - 367 с.
9. Психология: Учебник для гуманитар. ВУЗов / Под ред. В.Н. Дружинина. - СПб: Питер, 2001. - 656 с.
10. Психологія: Підр./ За ред. Ю.Л. Трофімова . – 2-е стереотип. вид. - К.: Либідь, 2000. - 558 с.

Заняття 8. Психофізіологічні основи профорієнтації, профвідбору та виробничого навчання

Питання, які розглядаються на занятті:

1. Суть і завдання профорієнтації в ринкових умовах.
2. Компоненти профорієнтації та її сутність.
3. Професіографія та Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників.
4. Професіографія та її зміст.
5. Професіограма та її структура.
6. Психограма як складова частина професіограми.
7. Психодіагностика як галузь психологічної науки.
8. Професіональна консультація.
9. Поняття, типи і вид професійного відбору.
10. Суть і методи адаптації.
11. Завдання і форми організації виробничого навчання.
12. Психофізіологічні закономірності формування трудових навичок умінь.

Питання-завдання практичного заняття:

(обов'язкові для студентів, вирішуються на занятті)

1. Розробити структурні компоненти профорієнтації та скласти блок-схему: "Компоненти профорієнтації".
2. Скласти професіографічний опис діяльності фахівця (за вибором).
3. Визначити показники досконалості трудових навичок та умови ефективного виробничого навчання.

Теми індивідуальних завдань, які готуються до заняття:

1. Визначити фактори, що впливають на вибір професії в ринкових умовах.
2. Розкрити зміст і структуру психологічного профілю і психограми особистості.

3. Скласти схему "Умови та етапи формування трудових навичок" та надати пояснення.

Завдання виконуються самостійно, у письмовій формі кожним студентом(кою). Об'єм до 800 слів

Питання до самоконтролю:

1. Класифікація професій за вимогами до людини.
2. Психологічний профіль особистості та професії.
3. Виробниче навчання, його суть і основні форми.

Література:

1. Агапова Е. Г. Основи фізіології і психології труда. - Самара, СГУ, 1991. - 149 с.
2. Баєва О. Фізіологічні засади інтерактивних методів навчання менеджменту // Персонал. -2006. - № 7. - С. 72-75.
3. Башнев Б.К. Психодиагностика одаренности // Практическая психология и социальная работа. – 2006. - № 1. - С. 24-26.
4. Богданов А.В., Бурега В.В. Личностное развитие в системе профессиональной подготовки кадров государственной службы в сфере управления // Менеджер. - 2001. - № 1. - С. 105-109.
5. Большой психологический словарь / Под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко. - СПб.: прайм "ЕВРОЗНАК", 2004. - 672 с.
6. Борисова Е.М., Логинова Г.П., Мдивани М.О. Диагностика управленческих способностей // Вопросы психологии. - 1997. - № 2. - С.112-122.
7. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология: Словарь-справочник. - Минск: Хэлстон, 1998. - 399 с.
8. Квинн. Н. Прикладная психология: Учебн .пособ. - 4-е меж.изд. - СПб: Питер, 2000. - 558с.
9. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения: Учеб.пособие. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. - 512 с.

10. Колпачников В.В. Человекоцентрированный подход в практике психологического консультирования персонала организаций // Вопросы психологии. - 2000. - № 3. - С. 49-57.
11. Корольчук М.С. Психіологія діяльності / Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. - 400 с.
12. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2000. - 232 с.
13. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Підручник. - К.: КНЕУ, 2003. - 367 с.
14. Панкратов В.Н. Искусство управления собой: Практич. руководство. - М.: Ин-т психотерапии, 2001. - 246 с.
15. Пашнев В.К. Психодиагностика одаренности // Практична психологія та соціальна робота. -2006. - № 1. - С. 24-26.
16. Психология: Учебник для гуманитар. ВУЗов / Под ред. В.Н. Дружинина. - СПб: Питер, 2001. -656 с.
17. Психологія: Підр./ За ред. Ю.Л. Трофімова . – 2-е стереотип. вид. - К.: Либідь, 2000. - 558 с.

5. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

З курсу "Фізіологія та психологія праці" студенти заочної форми навчання по спеціальності 6.050109 "Управління персоналом та економіка праці" виконують контрольні роботи.

Контрольна робота студента представляє собою науково-практичне дослідження обраної теми і оформлюється відповідно до вимог, прийнятих у КНТУ. Контрольна робота з дисциплін професійного спрямування як одна з основних і ефективних форм самостійної роботи студентів є важливим етапом підготовки бакалаврів спеціальності «Управління персоналом і економіка праці».

Мета контрольної роботи полягає у поглибленні та закріпленні теоретичних і практичних знань, отриманих студентом в процесі вивчення зазначеної вище дисципліни. Виконання контрольної роботи дозволяє визначити й оцінити ступінь засвоєння теоретичного матеріалу і вміння застосовувати теорію при вирішенні конкретних практичних ситуацій.

В процесі виконання контрольної роботи студент повинен отримати навички самостійного опрацювання різноманітних сучасних інформаційних джерел з обраної теми (наукова та періодична література, законодавчо-нормативна база з досліджуваної проблеми (у тому числі внутрішні нормативні документи організації), дані статистичної і бухгалтерської звітності, матеріали, які розміщені в Інтернеті тощо) та аналізу конкретних виробничих ситуацій. Отже, підготовка контрольної роботи дасть можливість студенту глибше вивчити основні питання професійного спрямування й на підставі цього робити самостійні висновки і прогнози.

В контрольній роботі студент повинен всебічно й глибоко розкрити зміст обраної теми, показати знання літературних джерел. Зміст роботи повинен відповідати плану, який, у свою чергу, має розкривати сутність теми, що розглядається, її внутрішню структуру і логіку дослідження.

Зміст теоретичного розділу контрольної роботи має відповідати сучасному рівню розвитку економічної науки. Студент повинен глибоко і всебічно висвітлити актуальність проблеми. Якщо в економічній літературі немає єдиної точки зору з питань, які досліджує студент, то у цьому разі слід навести думки кількох авторів, критично їх оцінити і викласти власні погляди з даного питання. Це допоможе глибше засвоїти матеріал.

Зміст аналітичного розділу та рекомендовані джерела фактичних даних для розрахунків наведено у відповідних розділах методичних вказівок (рекомендацій).

Рекомендації, пропозиції, прогнози та заходи щодо вдосконалення досліджуваної проблеми можуть бути розроблені студентом як самостійно, так і на підставі вивчення й узагальнення передового досвіду, висвітленого у літературних джерелах. Вони повинні бути обґрунтованими, реальними, мати теоретичну і практичну цінність.

Тематика контрольних робіт

1. Економічні проблеми фізіології і психології праці.
2. Значення фізіології і психології праці в розв'язанні проблем організації праці.
3. Психічна регуляція трудової діяльності.
4. Емоції і почуття, їх функції і значення в трудовій діяльності.
5. Пам'ять і мислення як вищі психічні функції людини. Інтелектуалізація праці.
6. Стрес і стресостійкість людини.
7. Фізіологічний потенціал людини, його динаміка і реалізація в трудовій діяльності.
8. Здібності людини, їх розвиток і реалізація в трудовій діяльності.
9. Монотонна праця і заходи щодо підвищення її змістовності.
10. Працездатність людини і продуктивність праці.
11. Методи підвищення працездатності працівників на виробництві.

12. Причини і ознаки виробничої втоми та заходи запобігання перевтомі працівників.
13. Важкість праці та методика визначення категорії важкості роботи.
14. Вольові якості людини та їх роль у досягненні поставлених цілей.
15. Творче мислення і творчі здібності людини як умова прогресивного розвитку особистості і суспільства.
16. Пізнавальні процеси як психологічна основа трудової діяльності.
17. Виробнича втома і заходи запобігання перевтомі працівників.
18. Творчий потенціал особистості і умови його реалізації.
19. Ергономічні основи організації робочих місць.
20. Психолофізіологічні особливості організації розумової та операторської праці.
21. Працездатність людини і заходи щодо підтримання стійкого стану працівників на виробництві.
22. Санітарно-гігієнічні умови праці та їх вплив на організм і працездатність працівників.
23. Ефект Сеченова, форми та умови його використання на виробництві.
24. Режим праці і відпочинку та шляхи його раціоналізації.
25. Проблеми професійної орієнтації та професійного відбору.
26. Суть методики Климова та її використання в профорієнтаційній роботі.
27. Психофізіологічні основи виробничого навчання і формування трудових навичок.
28. Самооцінка особистості і її значення в реалізації трудової поведінки.

Орієнтовний зміст контрольних робіт

1. Монотонна праця і заходи щодо підвищення її змістовності.
 - 1.1. Фактори, що зумовлюють наявність монотонних робіт, та наслідки монотонності.
 - 1.2. Суть, критерії і види монотонності.
 - 1.3. Заходи запобігання монотонності і підвищення змістовності праці, їх психофізіологічне обґрунтування.
 - 1.4. Провести аналіз конкретної трудової операції або трудового процесу і визначити ступінь монотонності.
 - 1.5. Обґрунтувати проект заходів зниження рівня монотонності роботи працівників на підприємстві (в цеху), в організації.

2. Важкість праці та методика визначення категорії важкості роботи.
 - 2.1. Суть і фактори важкості праці.
 - 2.2. Медико-фізіологічна класифікація важкості праці.
 - 2.3. На конкретному робочому місці на основі «Карти умов праці» визначити категорію важкості праці.
 - 2.4. Зібрати і проаналізувати статистичні дані про зайнятість на підприємстві (в цеху) працівників, в тому числі жінок, важкою працею.
 - 2.5. Обґрунтувати проект заходів щодо зниження категорії важкості праці і розрахувати можливий приріст продуктивності праці за рахунок підвищення працездатності.

3. Виробнича втома і заходи запобігання перевтомі працівників.
 - 3.1. Сутність і причини втоми працівників.
 - 3.2. Показники і ступені втоми.
 - 3.3. Особливості втоми при виконанні різних робіт.

- 3.4. На основі опитування працівників дільниці, цеху, відділу про суб'єктивне відчуття стомлення (вказати симптоми) та об'єктивних показників роботи визначити ступінь їх втоми.
- 3.5. Обґрунтувати проект заходів по запобіганню перевтомі і підвищенню працездатності працівників та розрахувати можливий приріст продуктивності праці.

4. Ергономічні основи організації робочих місць.

- 4.1. Особливості будови рухового апарату людини та його використання.
- 4.2. Статичні і динамічні навантаження в процесі праці.
- 4.3. Робоча поза працівника і фактори, що впливають на її вибір.
- 4.4. Робоче місце та вимоги до його проектування.
- 4.5. Ергономічна оцінка конкретного робочого місця за антропометричними, біомеханічними, психофізіологічними та санітарно-гігієнічними показниками.
- 4.6. Обґрунтувати проект заходів по раціоналізації робочого місця, робочої пози і трудових рухів працівника.

5. Працездатність людини і заходи щодо підтримання стійкого стану працівників на виробництві.

- 5.1. Суть і фактори працездатності людини. Професійна працездатність.
- 5.2. Показники оцінки динаміки працездатності.
- 5.3. Психофізіологічна та економічна характеристика фаз працездатності.
- 5.4. На основі аналізу економічних показників роботи працівника протягом зміни визначити тип динаміки працездатності та дати її оцінку.

5.5. Обґрунтувати проект заходів, спрямованих на збільшення фази стійкої працездатності у змінному фонді робочого часу, і визначити можливий приріст продуктивності праці.

6. Санітарно-гігієнічні умови праці та їх вплив на організм і працездатність працівників.

6.1. Принципи взаємодії організму людини з навколишнім середовищем.

6.2. Виробниче середовище та його складові елементи.

6.3. Вплив санітарно-гігієнічних умов праці на функціонування фізіологічних систем і здоров'я людини.

6.4. прикладі підприємства, цеху, ділянки провести аналіз фактичних параметрів виробничого середовища (мікроклімату, шуму, вібрації, забруднення повітря, освітлення тощо) порівняно з санітарними нормами і дати загальну оцінку умов праці за чотирибальною системою (оптимальні, допустимі, несприятливі, шкідливі).

6.5. Обґрунтувати проект заходів по покращенню умов праці.

7. Режим праці і відпочинку та шляхи його раціоналізації.

7.1. Суть, види і критерії раціональності режимів праці та відпочинку.

7.2. Елементи внутрішнього режиму праці і відпочинку та методика нормування часу на відпочинок.

7.3. Проаналізувати існуючий на виробництві режим праці і відпочинку (тривалість обідньої перерви, кількість і тривалість регламентованих перерв на відпочинок, зміст та організація відпочинку, застосування гнучких графіків роботи) і оцінити його раціональність, виходячи з умов і важкості праці.

- 7.4. Розробити раціональний режим праці і відпочинку для конкретних виробничих умов, розрахувати за одним з методів загальну тривалість регламентованих перерв на відпочинок, встановити їх кількість і розподілити на протязі зміни, виходячи з умов і важкості праці.
- 7.5. Порівняти запропонований та існуючий режими праці і відпочинку, розрахувати можливий приріст продуктивності праці за умови його впровадження.

8. Проблеми професійної орієнтації та професійного відбору.

- 8.1. Завдання професійної орієнтації та професійного відбору в умовах ринкових відносин.
- 8.2. Суть основних компонентів профорієнтації. Значення проф інформації та профконсультації.
- 8.3. Професіограма та психологічний профіль особливості. Скласти професіограму однієї з професій в конкретній організації.
- 8.4. Професійний відбір та методи його проведення в організації.
- 8.5. Оцінка та шляхи вдосконалення організації роботи по профорієнтації та профвідбору.

9. Психофізіологічні основи виробничого навчання і формування трудових навичок.

- 9.1. Завдання професійно-технічної освіти на сучасному етапі.
- 9.2. Форми і методи підготовки та перепідготовки робітничих кадрів.
- 9.3. Фізіологічні закономірності формування трудових навичок. Динамічний робочий стереотип, виробнича вправа, тренування.

- 9.4. Проаналізувати професійно-кваліфікаційну структуру робітників та організацію їх підготовки і перепідготовки на виробництві.
- 9.5. Обґрунтувати систему заходів щодо покращання підготовки та підвищення кваліфікації робітників на виробництві.

Вимоги до оформлення контрольної роботи

Виконується контрольна робота у відповідності з варіантом, який закріплюється за студентом індивідуально (перелік варіантів контрольних завдань додається).

Обсяг контрольної роботи - 14-16 сторінок формату А-4. Всі сторінки обов'язково нумеруються (справа зверху). Поля сторінки: ліве – 3 см, верхнє і нижнє – 2 см, праве – 1,5 см.

Зразок оформлення титульного аркуша наведено на наступній сторінці.

Головна вимога до написання контрольних робіт – це самостійність, особиста ініціативність, творчий підхід до написання контрольної роботи та плану.

В методичних вказівках наведено орієнтовні питання, що можуть бути використані при написанні контрольної робіт. Кожен студент – автор контрольної роботи може на свій розсуд, проконсультувавшись з викладачем, сформулювати зміст роботи.

Міністерство освіти і науки України
Кіровоградський державний технічний університет

Економічний факультет
Кафедра "Економіка праці та менеджмент"

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з курсу

"Фізіологія та психологія праці"

на тему:

« _____ »

Виконав: студент групи _____

(прізвище, ім'я, по-батькові, підпис)

«__» _____ 200__ р.

№ залікової книжки: _____

Перевірив: викладач

(прізвище, ім'я, по-батькові, підпис)

(оцінка)

(підпис)

Кіровоград, 200__ р.

Критерії оцінки контрольної роботи

Відповіді на поставлені питання бажано давати в тій же послідовності, що передбачена у завданні.

Ретельної уваги при відповідях потребує чітке тлумачення понять, категорій, термінології, що наводяться, повнота розкриття питання, використання різноманітних джерел, посилання на них.

Практична частина роботи повинна викладатися тільки на конкретних прикладах господарської діяльності підприємств (організацій) і містити глибокий аналіз цілого ряду організаційно-економічних показників функціонування об'єкту дослідження, з обов'язковою ілюстрацією результатів аналізу на схемах, діаграмах, графіках, в таблицях.

Аргументованість відповідей студента суттєво підвищить залучення вітчизняного та зарубіжного практичного досвіду, законодавчих та інструктивних матеріалів, статистичних даних по проблемі дослідження.

Якість робіт оцінюється з урахуванням того, наскільки правильно і самостійно підготовлені відповіді на поставлені питання, в якій мірі використані рекомендована література і практичний матеріал діяльності підприємств. Крім того, у відповідях необхідно показати вміння аналізувати, робити висновки та обґрунтовувати їх.

У процесі оцінювання враховується низка важливих показників якості контрольної роботи, а саме:

1. чіткість формулювання мети і завдання контрольної роботи, складність досліджуваних у роботі проблем, відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і завданням;
2. якість і глибина теоретико-методичного аналізу проблеми; широта й адекватність методологічного апарату; якість критичного огляду літературних джерел, наявність наукової полеміки, посилань на літературні джерела та визначення власної думки студента-автора контрольної роботи;

3. системність і глибина аналізу статистичних та фактичних матеріалів, наявність і переконливість узагальнень і висновків з аналізу, наявність і якість ілюстративних матеріалів у тексті роботи, використання економіко-математичних методів, соціологічних та інших досліджень;

4. наявність та логічний зв'язок заходів, що пропонуються для вирішення проблеми, що досліджується у роботі, з проведенням у роботі аналізом фактичних та статистичних матеріалів, їх актуальність, реальність та економіко-соціальна обґрунтованість, наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;

5. володіння культурою презентації, вміння стисло (в межах регламенту), послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження, здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди; повнота і ґрунтовність відповідей на запитання викладача, що приймає захист контрольних робіт.

Контрольна робота не допускається до захисту у наступних випадках:

- роботу представлено для перевірки з порушенням термінів, установлених кафедрою (викладачем, який викладає дану дисципліну);
- роботу написано на тему, що не включена до переліку тем контрольних робіт з даної дисципліни або не погоджена з викладачем;
- роботу виконано несамоостійно;
- структура і логіка побудови плану роботи не відповідає вимогам та темі контрольної роботи.

Після перевірки роботи та співбесіди із студентом викладач зараховує або не зараховує контрольну роботу. Незарахована робота повертається студентом для доопрацювання, усунення недоліків. Тільки зарахована контрольна робота дає право студенту складати іспит.

Критерії оцінювання викладачем знань студентів при виконанні та захисті контрольної роботи з дисциплін фахового спрямування

1	Текст контрольної роботи	65 балів
1.1	Загальні вимоги до тексту контрольної роботи:	25 балів
1.1.1	Наявність та чіткість формування мети і завдання контрольної роботи, обґрунтованість актуальності теми	3
1.1.2	Відповідність логічної побудови роботи назві теми, а також поставленим цілям і завданням, пропорційність структури роботи	3
1.1.3	Правильність оформлення списку літератури (порядок розміщення, повнота, сучасність, відсутність помилок)	2
1.1.4	Наявність, якість ілюстративних матеріалів (рисуноків, схем, діаграм, графіків, таблиць) у тексті роботи та відповідність їх оформлення встановленим критеріям (вимогам)	3
1.1.5	Правильність оформлення контрольної роботи (нумерація сторінок, оформлення титульного аркуша, дотримання вимог до розміру полів, шрифту, міжрядкового інтервалу та інше), відсутність редакційних помилок	4
1.1.6	Повнота і відповідність висновків змісту контрольної роботи	10
1.2	Вимоги до змісту контрольної роботи:	40 балів
1.2.1	Якість і глибина теоретико-методологічного аналізу проблеми. Наявність та якість критичного огляду літературних джерел. Наявність наукової полеміки. Етика цитування (наявність посилань на літературні джерела). Самостійність суджень і викладу матеріалу (наявність формулювання власної думки студента – автора контрольної роботи)	10 балів
1.2.2	Наявність, системність і глибина особистого аналізу сучасних фактичних матеріалів організації, наявність і переконливість узагальнень і висновків з аналізу, виявлення проблем і недоліків у діяльності організації за темою КР	13 балів
1.2.3	Наявність та логічний зв'язок заходів, що пропонуються для вирішення проблеми, з проведенням у роботі аналізом фактичних матеріалів, їх актуальність та реальність. Розробка альтернативних варіантів рекомендацій, обґрунтування та розрахунків ефективності запропонованих рішень.	12 балів
1.2.4	Наявність аналізу зарубіжного досвіду та його використання при розробці пропозицій	5 балів
	Захист контрольної роботи (доповідь)	35 балів
1.	Володіння культурою презентації (вільне володіння текстом доповіді, наявність в структурі доповіді всіх належних елементів: вітання, представлення, обґрунтування актуальності, мети, завдань контрольної роботи, викладення особисто розроблених теоретичних, проблемних, аналітичних та рекомендаційних аспектів роботи, посилання на роздавальний матеріал)	15
2.	Вміння стисло (в межах регламенту), послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження	5
3.	Повнота і ґрунтовність відповідей на запитання викладача, на зауваження і пропозиції, здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди	15

Таким чином, якість виконання даної контрольної роботи оцінюється в діапазоні від 0 до 65 балів, а результати захисту контрольної роботи оцінюються в діапазоні від 0 до 35 балів.

Загальна підсумкова оцінка при захисті контрольних робіт складається з суми балів, отриманих за якість виконання контрольних робіт, та кількості балів, отриманих при захисті.

6. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студентів - один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних навчальних занять.

Головною метою самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих у процесі аудиторної роботи знань, вмінь та навичок, а також самостійне вивчення та засвоєння нового матеріалу під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Питання, що виникають у студентів стосовно виконання запланованих завдань, вирішуються на консультаціях, які проводяться згідно з графіками, затвердженими кафедрою.

Самостійна робота студентів над навчальною дисципліною “Фізіологія і психологія праці” для студентів спеціальності 6.050109 – "Управління персоналом і економіка праці" включає такі форми:

- підготовка до семінарських (практичних) занять;
- підготовка до виконання модульних (контрольних) завдань;
- виконання домашніх (розрахункових) завдань;
- написання реферату (есе) за заданою тематикою;
- пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою;
- аналітичний (критичний) огляд наукових публікацій;
- формування аналітичних звітів (із побудовою діаграм, графіків, таблиць тощо) за заданою тематикою;
- виконання завдання дослідницького характеру;
- виконання контрольної роботи.

Всі завдання самостійної роботи студентів поділяються на обов’язкові та вибіркові, виконуються у встановлені терміни, з відповідною максимальною оцінкою та передбачають певні форми звітності щодо їх виконання. Обов’язкові завдання виконуються кожним студентом у процесі вивчення дисципліни, вибіркові завдання є альтернативними.

Перелік завдань для самостійної роботи представлений у Карті самостійної роботи студентів.

Кожен студент повинен роздрукувати для себе Карту самостійної роботи та на власний розсуд визначитись з вибіркоким елементом самостійної роботи, щоб набрати необхідну кількість балів.

Після виконання обов'язкових та вибіркоких завдань у встановлені терміни студент звітує викладачеві, а набрані ним бали проставляються у Журналі обліку поточної успішності студентів та враховуються як кількість балів за поточну успішність в навчальній роботі.

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ

1. Праця як основний вид діяльності людини. Функції праці.
2. Праця як процес та її значення для людини.
3. Психологічні ознаки праці.
4. Біологічна сторона процесу праці. Види навантажень на працівника та їх еволюція.
5. Мотив і мета праці, їх взаємозв'язок.
6. Зовнішній і внутрішній аспекти праці.
7. Суть і напрямки гуманізації праці.
8. Зміст праці. Відмінності між фізичною, сенсорно-напруженою та розумовою видами праці.
9. Предмет і завдання фізіології і психології праці.
10. Значення фізіології і психології праці для організації праці.
11. Зв'язок фізіології і психології праці з іншими науками.
12. Основні етапи розвитку фізіології і психології праці.
13. Сучасні проблеми фізіології і психології праці.
14. Основні методи психофізіологічних досліджень.
15. Нервова система як провідна фізіологічна система організму, її будова.
16. Будова і властивості нервових клітин.
17. Класифікація нервових клітин за функціями.
18. Нервові процеси та закономірності їх взаємодії стосовно праці.
19. Взаємозв'язок збудження і гальмування з процесами виснаження і відновлення в організмі.
20. Поняття про лабільність і парабіоз стосовно трудової діяльності.
21. Рефлекс і рефлексорна дуга.
22. Праця як умовно-рефлексорний процес.
23. Будова, функції і властивості аналізаторів.

24. Вчення про дві сигнальні системи. Роль другої сигнальної системи в процесі праці.
25. Поняття про вищу і нижчу нервову діяльність.
26. Координаційна функція ЦНС.
27. Суть і закономірності формування домінанти.
28. Домінанта і її значення в процесі праці.
29. Робочий динамічний стереотипи як фізіологічна основа трудових навичок.
30. Суть інтегративної функції ЦНС.
31. Цілі фізіологічного і психологічного рівня в процесі праці.
32. Мета, програма і результат дії в інтегративній діяльності мозку.
33. Поняття про акцептор результатів дії і зворотню аферантацію в процесі праці.
34. Будова рухового апарату людини та функції його елементів.
35. Рухова одиниця як функціональний елемент рухового апарата.
36. Види рухових одиниць та їх використання в процесі праці.
37. Практичне значення вивчення рухового апарату людини.
38. Рука як основний робочий орган, її будова і ступінь свободи рухів.
39. Статична і динамічна робота, їх фізіологічна характеристика.
40. Статичні навантаження в процесі праці. Заходи щодо зменшення статичних напружень працівника.
41. М'язова сила і витривалість. Методи вимірювання.
42. Трудовий процес і трудова операція. Фізіологічні вимоги щодо їх раціоналізації.
43. Класифікація і фізіологічні принципи раціоналізації трудових рухів.
44. Суть фізіологічного закону та його значення для організації праці.
45. Антропометричні та біомеханічні вимоги до планування і організації робочих місць.
46. Фізіологічна та економічна оцінка основних робочих поз.
47. Робоча поза працівника і критерії її раціоналізації.

48. Класифікація робіт за величиною м'язових навантажень.
49. Ритм і темп роботи. Поняття про оптимальний темп.
50. Адаптація як процес взаємодії організму людини з зовнішнім середовищем.
51. Механізми адаптації працівника до навантажень та умов праці. Роль психічної адаптації в процесі праці.
52. Резерви організму людини та особливості їх використання.
53. Поняття про енергетичний оптимум і енергетичний коефіцієнт корисної дії в процесі праці.
54. Енергетика трудової діяльності. Основний і добовий обмін енергії.
55. Класифікація робіт за показником енерговитрат та її оцінка.
56. Особливості пристосування до трудових навантажень органів дихання людини.
57. Киснева потреба і кисневий борг.
58. Поняття про аеробну та анаеробну продуктивність організму.
59. Закономірності пристосування серцево-судинної системи працівника до трудових навантажень.
60. Суть терморегуляції організму працівника в процесі праці.
61. Вплив мікроклімату виробничих приміщень на процеси терморегуляції.
62. Класифікація робіт за показниками легеневої вентиляції і споживання кисню.
63. Класифікація робіт за частотою пульсу. Граничний середньозмінний пульс в процесі праці.
64. Особливості відновлювальних процесів та їх врахування при організації режимів праці і відпочинку.
65. Поняття про психіку та її функції в процесі праці.
66. Свідомість та її характеристики.
67. Психологічні фактори трудової діяльності.
68. Відчуття та їх значення в процесі праці.

69. Сприймання, його властивості і значення в процесі праці.
70. Мислення та його операційні компоненти.
71. Види мислення залежно від змісту праці.
72. Репродуктивне і творче мислення в процесі праці.
73. Індивідуальні особливості мислення.
74. Пам'ять як система складних психічних процесів. Суть цих процесів.
75. Види і типи пам'яті.
76. Оперативна пам'ять в процесі праці.
77. Показники якості пам'яті.
78. Увага та її значення в процесі праці.
79. Види уваги стосовно трудової діяльності.
80. Професійно важливі якості уваги та їх характеристика.
81. Розподіл і переключення уваги в процесі праці.
82. Воля, її сутність і значення в процесі праці.
83. Спонукальна і гальмівна функції волі.
84. Вольові властивості людини та їх значення для високопродуктивної праці.
85. Емоційні стани та їх функції.
86. Види емоцій та їх вплив на працездатність і продуктивність праці.
87. Психічні стани і напруження працівника в процесі праці.
88. Особистість людини як цілісна система.
89. Структура властивостей особистості.
90. Тип вищої нервової діяльності як фізіологічна основа темпераменту людини.
91. Характеристика темпераментів стосовно трудової діяльності.
92. Характер людини та його структура стосовно трудової діяльності.
93. Характер і мотивація досягнення успіху або уникнення невдачі
94. Поняття про здібності людини. Якісні і кількісні характеристики здібностей стосовно трудової діяльності

95. Загальні і спеціальні здібності.
96. Репродуктивні і творчі, потенційні та актуальні здібності.
97. Мотиви і мотивація в процесі праці.
98. Мотиваційна сфера і зони мотивації працівника.
99. Етапи формування мотивів.
100. Локус контролю і самооцінка працівника.
101. Потреби, їх структура як домінанта поведінки людини.
102. Основні теорії мотивації та їх оцінка.
103. Працездатність людини і фактори, які впливають на її рівень.
104. Межа і регуляція працездатності.
105. Показники динаміки працездатності.
106. Функціональні системи, які активізуються в процесі праці.
107. Співвідношення функціональних систем на різних фазах працездатності.
108. Закономірності динаміки працездатності людини в процесі праці.
109. Економічна і фізіологічна оцінка фаз працездатності.
110. Функціональні стани організму людини в процесі праці та їх характеристика.
111. Ефект Сеченова як критерій функціонального стану працівника.
112. Методи оцінки працездатності.
113. Типи динаміки працездатності.
114. Добова динаміка працездатності та її врахування в організації праці.
115. Відновлювальна функціональна система та її роль в саморегуляції організму.
116. Працездатність і продуктивність праці.
117. Поняття і фактори професійної працездатності.
118. Нормальний функціональний стан працівника та його ознаки.
119. Граничний функціональний стан працівника та його ознаки.
120. Патологічний функціональний стан працівника та його ознаки.

121. Стадії переходу організму з стійкого стану до фази втоми.
122. Заходи підвищення працездатності працівників на виробництві.
123. Локально-гуморальні теорії втоми та їх оцінка.
124. Недоліки локально-гуморальних теорій втоми.
125. Суть нейрогенної теорії втоми.
126. Причини першочергових зрушень в корі головного мозку в процесі праці.
127. Фактори втоми при виконанні різних робіт.
128. Суть і причини втоми.
129. Фізіологічна і біологічна сутність втоми.
130. Суб'єктивні ознаки і об'єктивні критерії втоми.
131. Ступені втоми та їх характеристика.
132. Втома і перевтома працівника.
133. Особливості втоми при фізичній і розумовій роботі.
134. Методика оцінки втоми працівника.
135. Заходи запобігання перевтомі працівників на виробництві.
136. Вплив науково-технічного прогресу на структуру і зміст трудової діяльності.
137. Економічна та психофізіологічна оцінка потоково-конвеєрного способу виробництва.
138. Причини появи і наслідки монотонних робіт.
139. Основні характеристики монотонної роботи.
140. Психофізіологічна суть монотонності.
141. Види і критерії монотонності.
142. Психічні стани працівників при виконанні монотонних робіт.
143. Монотоностійкість та її показники.
144. Психологічний аналіз трудових операцій як умова розробки заходів по запобіганню монотонності.
145. Заходи запобігання монотонності і підвищення змістовності праці.

146. Фізіологічні закономірності чергування операцій і суміщення трудових функцій.

147. Фізіологічна раціоналізація трудових процесів як важливий метод запобігання монотонності.

148. Фактори психологічної стимуляції трудової діяльності.

149. Особливості і види операторської праці.

150. Система «людина-техніка» і принципи розподілу функцій між людиною і технікою.

151. Етапи операторської праці.

152. Режим роботи оператора.

153. Показники ефективності роботи оператора.

154. Операційне та емоційне напруження оператора в процесі праці.

155. Ергономічні вимоги до проектування системи «людина-техніка-середовище».

156. Робоче місце оператора і принципи його організації.

157. Виробниче середовище оператора та вимоги до його оптимізації.

158. Сенсорне і моторне поля на робочому місці оператора.

159. Засоби відображення інформації і принципи їх компонування.

160. Органи керування на робочому місці і принципи їх компонування.

161. Мікроклімат виробничих приміщень та їх вплив на працівника.

162. Санітарно-гігієнічні умови праці та їх вплив на організм і працездатність людини.

163. Вплив шуму на організм і працездатність людини.

164. Вплив вібрації на організм і працездатність людини.

165. Стан повітряного середовища та його вплив на працівника.

166. Освітлення та його вплив на працівника.

167. Суть і фактори важкості праці

168. Класи і категорії важкості праці.

169. Суть медико-фізіологічної класифікації важкості праці.

170. Функціональний стан працівника як інтегральний критерій важкості праці.

171. Методика інтегральної бальної оцінки важкості праці.

172. Практичне значення вивчення проблеми важкості праці.

173. Вплив важкості праці на працездатність і продуктивність.

174. Взаємозв'язок інтенсивності і важкості праці.

175. Суть і критерії раціональності режиму праці і відпочинку.

176. Характеристики внутрішнього, тижневого і річного режимів праці і відпочинку.

177. Завдання і методичні принципи проектування режимів праці і відпочинку.

178. Фізіологічні закономірності розробки режимів праці і відпочинку.

179. Мікро- і макропаузи, їх суть і значення.

180. Основні методи встановлення регламентованих перерв на відпочинок.

181. Зміст відпочинку та умови застосування пасивного і активного відпочинку.

182. Фізіологічний механізм і форми активного відпочинку на виробництві.

183. Форми і призначення виробничої гімнастики.

184. Функціональна музика, її призначення і методика використання.

185. Оцінка ефективності впровадження раціонального режиму праці і відпочинку.

186. Раціоналізація тижневих і річних режимів праці і відпочинку.

187. Суть і завдання профорієнтації в ринкових умовах.

188. Професійна орієнтація і професійна переорієнтація, їх особливості.

189. Фактори вибору професії в ринкових умовах.

190. Компоненти професійної орієнтації.

191. Суть і завдання професійної інформації.

192. Профорієнтація і профвідбір.
193. Професіограма і психологічний профіль особистості і професії.
194. Класифікації професій та їх значення для профорієнтації.
195. Професійна придатність, її види і значення для профвідбору.
196. Профвідбір, його типи і етапи проведення.
197. Завдання і форми організації виробничого навчання.
198. Трудові навички, фізіологічні закономірності та етапи їх формування.
199. Методи виробничого навчання та їх оцінка.
200. Трудові вміння, етапи їх формування та індивідуальний стиль діяльності.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Методи контролю знань студентів з залікового модуля: усні, письмові, графічні, практичні, тестові перевірки; оцінка за індивідуальне науково-дослідне завдання, виконання модульних контрольних робіт.

Форми контролю:

- а) поточний контроль: оцінювання усних відповідей на семінарських та практичних заняттях, доповідей, рефератів, тест-контроль, вирішення проблемних ситуацій.
- б) модульний контроль: модульні контрольні питання-завдання, модульна контрольна робота, виконання і захист ІНДЗ.
- в) підсумковий контроль – іспит, який виставляється за результатами поточного та модульного оцінювання.

Дисципліна «Фізіологія та психологія праці» передбачає проведення трьох модульних контролів:

Модуль 1. Закономірності функціонування людського організму і активізації психічних функцій в процесі праці, що включає наступні теми:

1. Предмет, метод і завдання курсу «Фізіологія та психологія праці».
2. Центральна-нервова регуляція трудової діяльності
3. Фізіологія рухового апарату людини і раціоналізація трудових процесів
4. Фізіологічні реакції організму людини на трудові навантаження та умови праці
5. Психологічні фактори трудової діяльності.

Модуль 2. Проектування організації праці з урахуванням психофізіологічних факторів.

1. Працездатність людини та закономірності її динаміки.
2. Виробнича втома і заходи запобігання перевтомі працівників.

3. Психофізіологічна суть монотонності та шляхи підвищення змістовності праці.
4. Психофізіологічні особливості і принципи організації операторської праці.
5. Важкість праці і методика її оцінки.
6. Вплив негативних факторів виробничого середовища на працездатність людини.
7. Фізіологічні основи проектування раціональних режимів праці та відпочинку

Модуль 3. Психофізіологічні основи профорієнтації, профвідбору, виробничого навчання та формування трудових навичок.

1. Психофізіологічні основи профорієнтації і профвідбору.
2. Психофізіологічні основи виробничого навчання, формування трудових навичок і умінь

Пояснення до розподілу балів

№ з/п	Форма проведення	Оцінка в балах
1	2	3
1.	Індивідуальне науково-дослідне завдання	до 20
2.	Підготовка статей, тез, виступ на науковій конференції	до 10
3.	Модульна контрольна робота	до 10
4.	Самостійна робота	до 10
5.	Написання і захист реферату	до 2
6.	Підготовка і виступ з доповіддю	до 2
7.	Повідомлення (усне, письмове) за темою семінару	до 3
8.	Виконання практичних завдань, практикумів	до 4
9.	Доповнення виступу, участь у дискусії	до 2
10.	Участь у рольовій, діловій грі	до 3

1	2	3
11.	Виконання ситуаційних завдань	до 3
12.	Тестування за окремою темою	до 3

Кожен студент може отримати додатково 5 балів за:

- участь у студентській науковій конференції;
- виконання додаткових творчих завдань;
- 100% присутність на всіх заняттях.

Оцінки встановлюються згідно інтегрованої шкали оцінювання:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	За шкалою	
		національною	бально-рейтинговою
A	Відмінно – відмінне виконання роботи або відповідь без помилок	5 (відмінно)	90-100
B	Дуже добро – виконання роботи з незначними помилками (до 5%)	4 (добре)	82-89
C	Добре – взагалі правильна робота, відповідь з кількома незначними помилками (до 10%)		75-81
D	Задовільно – непогано, але з певною кількістю помилок, які не заважають достатньо повному висвітленню питання, відповіді (до 25%)	3 (задовільно)	69-74
E	Достатньо – виконання робіт задовольняє мінімальні критерії для позитивної оцінки (до 40 %)		60-68
FX	Незадовільно – потрібно додатково працювати для отримання позитивної роботи	2 (незадовільно)	35-59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота для отримання позитивної оцінки		1-34

Основні критерії оцінювання:

“відмінно” виставляється студентам, які виявили різнобічні системні глибокі знання програмного матеріалу, уміння бездоганно виконувати завдання, визначенні програмою навчання, продемонстрували творчі здібності.

“добре” заслуговують студенти які виявили повне знання програмного матеріалу, успішно виконують завдання, передбачені навчальною програмою, засвоїли зміст основної літератури.

“задовільно” виставляється студентам, які виявили знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, справляються з виконанням завдань, передбачених навчальною програмою, ознайомлені з літературою.

“незадовільно” отримують студенти, які виявили прогалини у знаннях основного навчально-програмового матеріалу, припустили принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Агапова Е. Г. Основы физиологии и психологии труда. - Самара, СГУ, 1991. - 149 с.
2. Баєва О. Фізіологічні засади інтерактивних методів навчання менеджменту // Персонал. - 2006. - № 7. - С. 72-75.
3. Башнев Б.К. Психодиагностика одаренности // Практическая психология и социальная работа. - 2006. - № 1. - С. 24-26.
4. Богданов А.В., Бурега В.В. Личностное развитие в системе профессиональной подготовки кадров государственной службы в сфере управления // Менеджер. - 2001. - № 1. - С. 105-109.
5. Большой психологический словарь / Под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко. - СПб.: прайм "ЕВРОЗНАК", 2004. - 672 с
6. Борисова Е.М., Логинова Г.П., Мдивани М.О. Диагностика управленческих способностей // Вопросы психологии. - 1997. - № 2. - С. 112-122.
7. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология: Словарь-справочник. - Минск: Хэлстон, 1998. – 399. - С. 7.
8. Энциклопедия психологической помощи / Автор-сост. Ташева А.И. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. - 543 с.
9. Квинн. Н. Прикладная психология: Учебн .пособ. - 4-е меж.изд. - СПб: Питер, 2000. -558с.
10. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения: Учеб.пособие. -Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. - 512 с.
11. Колпачников В.В. Человекоцентрированный подход в практике психологического консультирования персонала организаций // Вопросы психологии. - 2000. - № 3. – С. 49-57.
12. Корольчук М.С. Психіологія діяльності / Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. - 400 с.

13. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2000. – 232 с.
14. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Підручник. - К.: КНЕУ, 2003. – 367 с.
15. Панкратов В.Н. Искусство управления собой: Практич. руководство. - М.: Ин-т психотерапии, 2001. - 246 с.
16. Пашнев В.К. Психодиагностика одаренности // Практична психологія та соціальна робота. - 2006. - № 1. - С. 24-26.
17. Психология: Учебник для гуманитар. ВУЗов / Под ред. В.Н. Дружинина. - СПб: Питер, 2001. - 656 с.
18. Психологія: Підр. / За ред. Ю.Л. Трофімова. - 2е стереотип. вид. - К.: Либідь, 2000. -558 с.

Додаткова

1. Гогіашвілі Г. Наукова організація охорони праці на підприємстві // Охорона праці. - 1996. - № 6. - С. 23.
2. Закон України "Про охорону праці" // Охорона праці. - 1992. - № 10.
3. Зінченко В., Янцур М. Система професійної орієнтації молоді в умовах ринку // Людина і праця. - 1995. - № 1. - С. 39-42.
4. Климов Е. А. Введение в психологию труда. Учебник для ВУЗов. — М.: Культура и спорт, ЮНИТИ, 1998. — 350 с.
5. Крижанівська М. Доцільність наукового співробітництва гігієністів та екологів // Охорона праці. — 1996. — № 5. - С.31-35.
6. Крушельницкая Я. В. Физиология и психология труда. — К.: КИНХ, 1989. —90 с.
7. Лукашевич Н.Н., Сингаевская И. В., Бондарчук Е. И. Психология труда: Учебно-метод. пособие / Под ред. Н. П. Лукашевича. — К.: МАУП, 1997. —103 с.
8. Навакатикян А. О., Крыжановская В. В., Кальним В, В. Физиология и гигиена умственного труда. — К.: Здоров'я, 1987. — 152 с.

9. Основы инженерной психологии / Под редакцией Б. Ф. Ломова. — М.: Высш. шк., 1986. — 448 с.
10. Основы профессионального психофизиологического отбора / Отв. ред. Ф. Н. Серков. — К.: Наукова думка, 1987. — 244 с.
11. Психологія: Підручник / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук та ін.; за ред. Ю. Л. Трофімова. — 2-ге вид., стереотип. — К.: Либідь, 2000. — 558 с.
12. Рекомендація 87 МОП. Рекомендація щодо професійного орієнтування // Людина і праця. — 1998. - № 1. — С. 51-60.
13. Рекомендація 117 МОП. Рекомендація щодо професійного навчання // Людина і праця. - 1998. - № 8. - С. 54-60. - № 9 - С. 54-60.
14. Тимош І.М. Основи фізіології та психології праці: Навч.посібник. Тернопіль, 1998. - 235 с.
15. Физиология и психология труда / Я.В.Крушельницкая - К.:УМК ВО.1989. - 325 с.
16. Психологія: підручник/ За ред. Трофімова Ю.Л. - 3е вид., стереотипне. - К.: Либідь, 2001. - 558 с.
17. Шевандрин Н.И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности. - М.: Владос, 1999. - 512 с.